

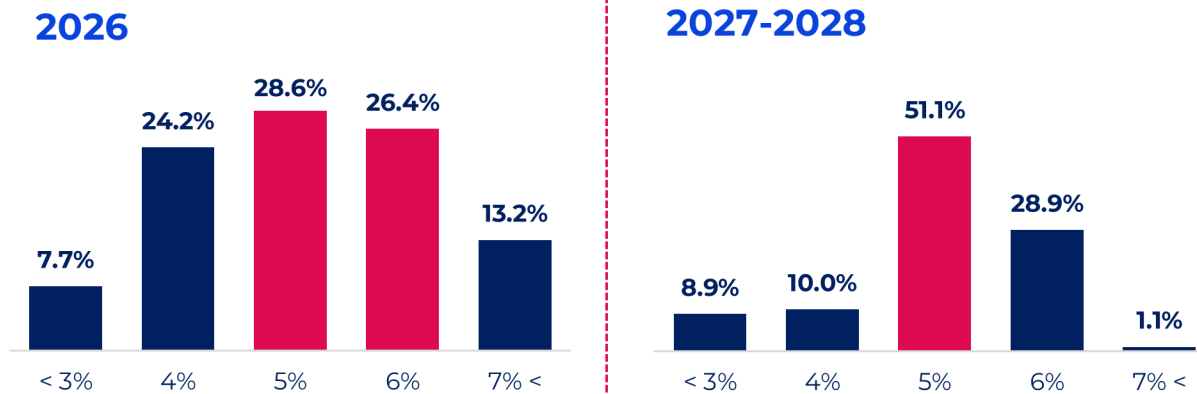
ДУНД ХУГАЦААНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЛИЙН ОЛОН НИЙТИЙН САНАЛ АСУУЛГЫН ҮР ДҮН

Цахим санал асуулга болон хэлэлцүүлгийн санал хураалтад **нийт 100** гаруй хүн оролцож, **7** асуултад **637** хариулт, **54** ширхэг задгай санал ирүүлээ.

Таны бодлоор дунд хугацааны төсөвт хамгийн их анхаарал хандуулах шаардлагатай үзүүлэлт?

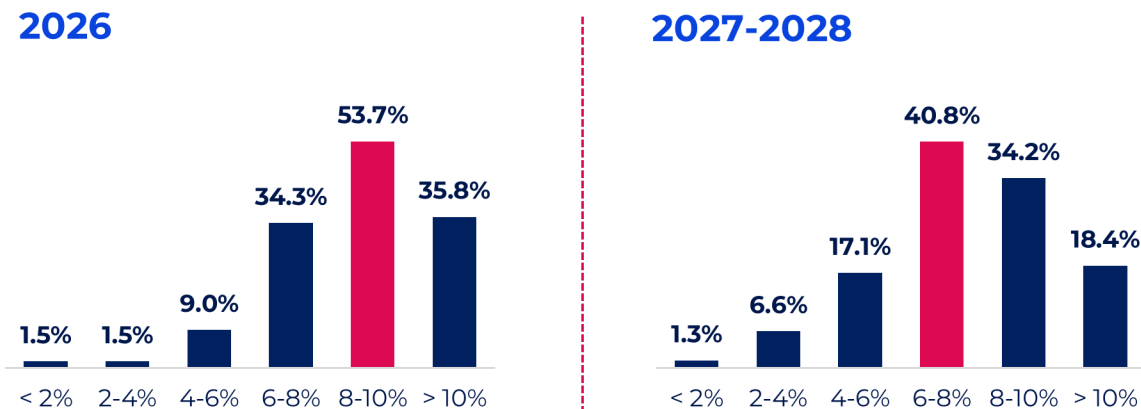
Таны бодлоор ирэх онуудад эдийн засгийн өсөлт хэд байх вэ?

Таны бодлоор дунд хугацааны төсвийн тогтвортой байдалд нөлөөлж болзошгүй голлох эрсдэл юу вэ?

Таны бодлоор ирэх онуудад үнийн өсөлт хэд байх вэ?

**ДУНД ХУГАЦААНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЛИЙГ ОЛОН НИЙТЭЭР
ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНД ТӨРИЙН БУС БАЙГУУЛЛАГА,
ХУВИЙН ХЭВШЛИЙН ТӨЛӨӨЛЛӨӨС ИРҮҮЛСЭН ЗАДГАЙ САНАЛЫН ТОВЬЁГ**

№	Санал ирүүлсэн байгууллага, иргэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
Давхардсан санал			
1	Эдийн засгийн судалгаа, эрдэм шинжилгээний хүрээлэн	Төсвийн шинжтэй хөрөнгө оруулалтын бодлого хөтөлбөрийн нөлөөг төсвийн тооцоололд тусгах /Хүнсний хувьсгал, шинэ хоршоо, атрын аян, цагаан алт гэх мэт/	Саналыг хүлээн авч, цаашид төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төслийг боловсруулахад анхаарч ажиллана.
		Бодлогын хүүг бууруулах	Төв банкны тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 1 дүгээр хэсэгт “Монголбанк төрийн мөнгөний бодлогыг боловсруулж,хэрэгжүүлнэ.” хэмээн заасан тул тус чиг үүргийг Эдийн засаг, хөгжлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хэрэгжүүлэхгүй болно.
2	Их сургуулийн төлөөлөл	Мега төслүүдийн төсөв, санхүүжилтийн стратеги болон бусад мэдээллийг тодорхой болгох, төсөөлөлдөө оруулах	Саналыг хүлээн авч, цаашид төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төслийг боловсруулахад анхаарч ажиллана.

№	Санал ирүүлсэн байгууллага, иргэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
3	Хувийн хэвшил	Түүхий эдийн зах зээлийн үнийг хэт өөдрөгөөр төсөөлөхөөс зайлсхийж илүү зөв, бодит, оновчтой тооцооллыг хийх	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
4	Хувийн хэвшил	Төсвийн зардлыг дахин нягталж, үргүй зардлыг бууруулж, төсвийн сахилга батыг холбогдох бүх түвшинд сахих	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
5	Хувийн хэвшил	Төрийн өмчийн алдагдалтай ажиллаж байгаа компаниудыг ангилж, засаглалыг ил тод болгож, хувьчлах	Саналыг хүлээн авч, цаашид төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төслийг боловсруулахад анхаарч ажиллана.
6	Хувийн хэвшил	Дотоодын үйлдвэрлэлүүдийг дэмжиж, экспортын нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн бий болгох, ган, зэс, газрын ховор элементийг ашиглан эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх	Саналыг хүлээн авсан.
Давхардаагүй санал			
1	Эрдэм шинжилгээний байгууллага	Сценарио төсөөлөл хийх	Саналыг хүлээн авсан.
		Төсвийн зардлын ДНБ-д эзлэх хувийг 30 хувьд хүргэх шаардлагатай	Саналыг хүлээн авсан.

№	Санал ирүүлсэн байгууллага, иргэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
		Төсвийн орлогын ДНБ-д эзлэх хувийг 33 хувиар тогтоох	Саналыг хүлээн авсан.
		Гадаадын ажиллах хүч авах журмыг өөрчлөх	Саналыг хүлээн авсан.
		Урт хугацаанд бүтээмжээ дээшлүүлэх, эдийн засгаа тэлэх бодлогыг төсөвт тусгахад анхаарах	Саналыг хүлээн авсан.
2	Их сургуулийн төлөөлөл	Эдийн засгийн мөчлөгийн нөлөө, инфляцын өсөлт зэрэг үзүүлэлтүүдийг төсөөлөлдөө тусгах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
3		Хувийн сектор дахь хөрөнгө оруулалт, төсөл арга хэмжээнүүдийн талаар тооцоолол, мэдээллийг төсөөлөлд оруулах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
4	Иргэний нийгмийн байгууллагын төлөөлөл	Геополитикийн эрсдэл, тодорхой бус байдал өндөр байгаа үед төсвийн зардлын хэт тэлэлт, төсвийн орлого дутахаас сэргийлэх, макро эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах үүднээс төсвийг алдагдалгүй байхаар тооцоондоо тусгах нь зүйтэй байна.	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.

№	Санал ирүүлсэн байгууллага, иргэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
		Төсвийн хэт тэлсэн зардлаа бууруулах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
5	Хувийн хэвшил	Төсвийн орлого, бүрдүүлэгч татварын орлогод одоогийн татварын хуулийн шинэчлэл хэрхэн нөлөөлөхийг авч үзэх энэ тал дээр Сангийн яамтай хамтран ажиллах	Саналыг хүлээн авсан.
		Төсвөөс цалинждаг байгууллагууд болон төрийн захиргааны байгууллагуудын орон тоог багасгах, цахимд шилжүүлэх	Саналыг хүлээн авсан.
		Түгжрэлийг бууруулахын тулд ерөнхий боловсролын сургуулиудын чадавхыг сайжруулж, хувийн сургуулиудыг хаах	Тус санал нь дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төсөл боловсруулахтай холбоотой санал биш тул тусгаагүй.
		Хуулийг эрх тэгш үйлчилдэг болоход анхаарах	Тус санал нь дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төсөл боловсруулахтай холбоотой санал биш тул тусгаагүй.
6	Олон улсын байгууллага	Өрийн бүтцийг оновчтой удирдах, хөрөнгө оруулалтын зардлыг дунд хугацаанд эх үүсвэрийн ялгаатай байдлаар удирдах	Саналыг хүлээн авсан.

№	Санал ирүүлсэн байгууллага, иргэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
		Төсвийн орлого бүрдүүлэлтийг сайжруулах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
7	Хэвлэл мэдээллийн байгууллага	Хөрөнгө оруулалтыг эрэмбэлж, хийж хэрэгжүүлэх ажлуудын тооцооллыг нарийн хийх, зарим төслийг хойшлуулах зардал нэмэгдүүлэхгүй байх, орлого бүрдүүлэх	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
8	Иргэн	Төсвийн сахилга батыг сайжруулах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
		Татвар, нийгмийн даатгалын реформ, нөлөөг арилгах	Саналыг хүлээн авсан.

**ДУНД ХУГАЦААНЫ ТӨСВИЙН ХҮРЭЭНИЙ МЭДЭГДЛИЙН ТӨСЛИЙГ
ОЛОН НИЙТЭЭР ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ АРГА ХЭМЖЭЭНД
ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ТӨЛӨӨЛЛӨӨС ИРҮҮЛСЭН ЗАДГАЙ САНАЛЫН ТОВЬЁГ**

№	Санал ирүүлсэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
Давхардсан санал			
1	Төрийн байгууллага	Түүхий эдийн экспортын биет хэмжээ, үнийн төсөөллийг хийхдээ загвараас гадна түүхий эдийн зах зээлд одоо болон ирээдүйд нөлөөлөх гадаад, дотоод нөхцөл байдлын нөлөөллийг тусгах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
		Нөхцөл байдалд бодит үнэлгээ өгөх, төсөөлөл хийхдээ хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдуулах	Саналыг хүлээн авлаа.
		Төсвийн зарлагыг бууруулах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
		Алдагдалгүй төсөв батлах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
Давхардаагүй санал			

№	Санал ирүүлсэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
2	Монголбанк	Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд орлогыг нарийн тооцож, улмаар түүнд суурилсан зарлагыг тохируулах нь зүйтэй.	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
		Орлогыг тооцохдоо Австрали, Африкийн нүүрсний үнийг ашиглахаас илүүтэй БНХАУ-ын зах зээл, тэр дундаа Өвөрмонгол, Бугат хот зэрэг Монгол улстай ойр зах зээлийн нүүрсний үнийг судлах, өөр арга замуудын талаар судлах.	Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төслийг боловсруулахад тус зарчмыг баримталдаг болно.
		ТХМ-д авч үзэх экспортын голлох бүтээгдэхүүн (нүүрс, зэс)-ийн үнийн таамаглалын илүү бодитойгоор авч үзэх, МУ-ын эдийн засгийн өсөлт гадаад орноос их хамааралтай тул гадаад эдийн засгийн орчин, Хятадын өсөлт, геополитикийн эрсдэлийг харгалзаж үзэх	Саналыг хүлээн авлаа.
3	Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл	2024 онд ДХТХМ-ийг боловсруулахад ТТБЗ-ийн санал зөвлөмжийг тусгаагүй байснаас дараагийн сорилт, хүндрэл бий болсныг харгалзан үзэх	Саналыг хүлээн авлаа.
4	Үндэсний аудитын газар	Төсвийн зарлагыг төлөвлөхдөө гадаад зээлийн эх үүсвэрээр санхүүжүүлэх урсгал зардал, хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг бууруулах	Саналыг хүлээн авлаа.

№	Санал ирүүлсэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
		Уул уурхайн гол эрдэс баялгийн орлогын биет хэмжээг хэт өндрөөр төсөөлөхгүй байх	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
		Хөнгөлөлт, чөлөөлөлт, татаас урамшууллыг олгосноор гарах үр дүнг нь тодорхойлох	Саналыг хүлээн авлаа.
		Үр дүнгүй, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжихгүй зардалд татаас, урамшууллыг хасах	Саналыг хүлээн авлаа.
5	Төрийн байгууллага	Хэлэлцүүлгээс гарсан саналуудыг хэрхэн тусгасан талаар тайлагнадаг байх	Засгийн газрын 2024 оны 93 дугаар тогтоолын дагуу олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, хэлэлцүүлгээс гарсан санал дүгнэлтийг тайлагнадаг болно.
		Нүүрсний үнийн бууралт, мега төслүүдийн эдийн засагт үзүүлэх нөлөөг сайтар судалж төсөөлөлдөө тусгах	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.
		Төсвийн зардлыг ДНБ 35%-аас ихгүй байхаар тооцох	Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.

№	Санал ирүүлсэн	Ирүүлсэн санал	Тайлбар
		<p>Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд орлого зарлагын тооцоог сайжруулах; Мега төслүүдийн нарийн тооцоог оруулж тооцох</p>	<p>Саналыг хүлээн авлаа.</p>
		<p>ТТБЗ-ийн төсөөлөл, таамаглалд үндэслэж, төсөвт учирч болох эрсдэлээс сэргийлж төсвийн дунд хугацааны төлөвлөлтийг хийх</p>	<p>Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.</p>
		<p>Мөчлөг сөрсөн төсвийн бодлогыг хэрэгжүүлэх, Төсвийн зарлагын өсөлтийг хязгаарлах</p>	<p>Саналыг хүлээн авч, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн төсөлд тусгав.</p>